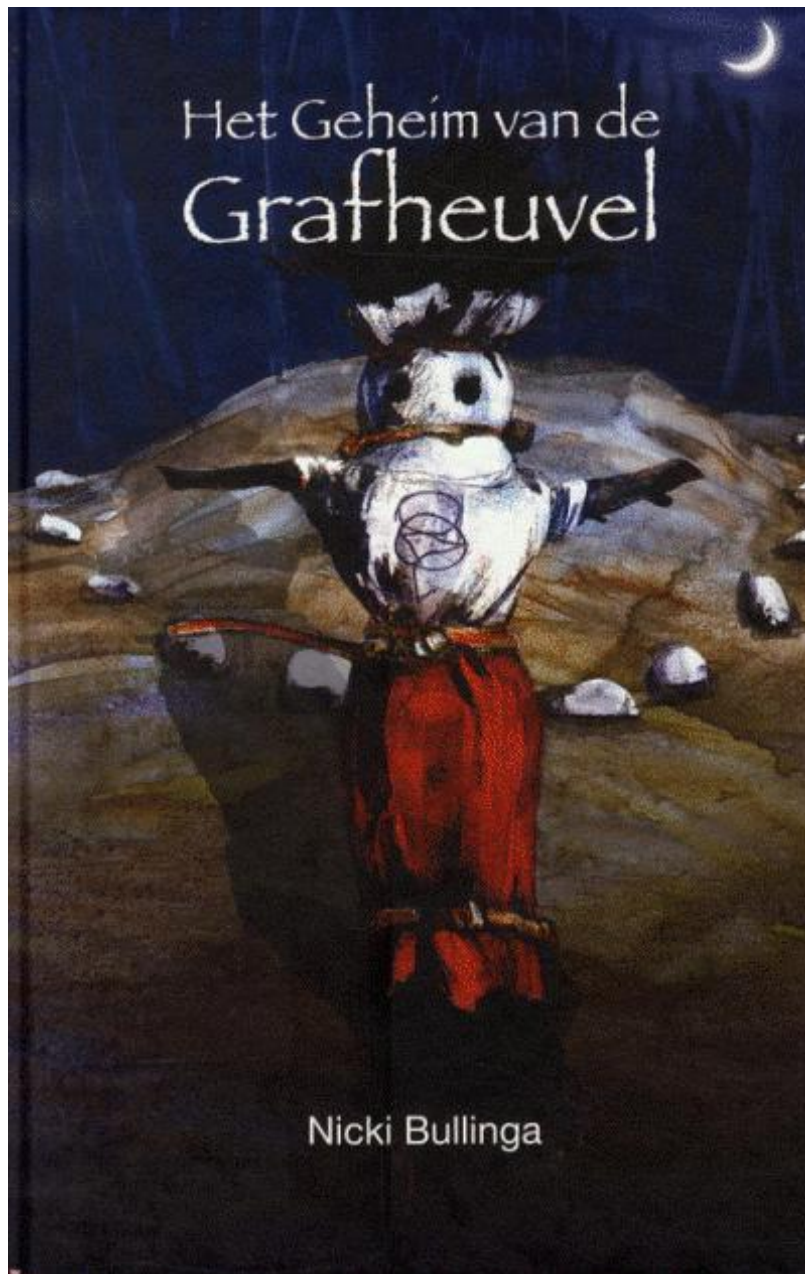

HET GEHEIM VAN DE GRAFHEUVEL

Voodoo op de Veluwe

Nicki Bullinga

© 2008

Voor Constance en Wout en de grafheuvel in hun achtertuin

Inhoud

Proloog: Het Putterbos, 1500 v. chr.....	3
1. Vakantie.....	6
2. De grafheuvel.....	15
3. Het rapport.....	27
4. Moord op Blankensteijn.....	36
5. Pieter Bronsma.....	46
6. Elsie Vallen.....	57
7. De verboden kamer.....	68
8. Een waardevolle vondst.....	81
9. Voodoo op de Veluwe.....	92
10. De noordkant.....	101
11. Een wijze beslissing.....	109
12. Het geheim van de grafheuvel.....	119
13. Grafgiften.....	128

Het Putterbos, 1500 v. chr.

De kring van brandende toortsen verlichtte de gezichten van degenen die om de kuil stonden. Iedereen was doodstil. De nacht was helder en duizenden sterren waren getuige van de begrafenis van een groot man.

Om de ondiepe kuil heen lagen kleine platte keitjes die om het hoofdgraf waren gelegd. Afgewisseld met wat dikkere veldkeien vormden zij een krans die om het graf dienst deed als bescherming tegen geesten en grafrovers. Om de steenkrans heen waren een stuk of veertig toortsen in de grond gezet die, op vijf na, net door één van de mannen was aangestoken. De toortsen knapperden en benadrukten de stilte die over de hele groep was gevallen. Ieder had zijn eigen gedachten bij de dood van hun hoofdman. Een vrouw rilde en trok haar mantel, gemaakt van ruige stof, dichter om zich heen. Ze keek niet naar de grafkuil, maar naar de houten schaal met de bronzen rand en de kralenketting die ze had gemaakt en in haar hand hield. Zij was als hoofdvrouw de aangewezen geweest om de grafgiften bij hun hoofdman en haar echtgenoot te leggen.

Een kind begon zachtjes te jammeren, verschrikt door de vreemde rituelen dat het zag. Het kreeg een lapje in de mond gestopt om het te sussen. Op dat moment draaiden ze zich om. Vanachter de bomenrij, die hun nederzetting omzoomde, kwam de stoet met de lijk-kist. Het lichaam van hun leider was in dierenhuiden gewikkeld en in een uitgeholde boomstam gelegd. Een bronzen dolk was in zijn hand geplaatst. Twee aardewerken potten lagen naast hem. Zwijgend kwam de stoet dichterbij totdat ze bij het graf waren gekomen. De stoet die uit tien mannen bestond, splitste zich op in tweeën. Vijf mannen, variërend van jong tot oud, pakten de bewerkte boomstammen op die al klaarlagen. Ze stapelden deze haaks op elkaar om en om in de lijkkuil en zo werd de stapel van boomstammen groter. Toen de stapel een meter hoog was, legden de andere vijf hun kostbare last zorgvuldig in zuidoostelijke richting boven op de brandstapel. Stilzwijgend trokken zij zich terug.

Toen de laatste man het open graf uit liep, balde de vrouw haar vuisten zo hard dat de kralen pijn deden in haar hand. Maar ze merkte het niet. Het enige dat ze zag, was de gevaarlijke grens van dood en leven die ze moest betreden om haar man de laatste eer te bewijzen door de liefdevolle grafgift bij zijn hoofd te leggen. Langzaam, alsof ze in trance verkeerde, liep de vrouw de door de toortsen verlichte kring binnen. Even haperde ze en haar bewegingen werden angstvallig gevolgd door de buitenstaanders. Men zag haar diep inademen en toen boog ze zich voorover om de ketting op de borst van het omwikkeld lichaam te leggen en de schaal met de bronzen rand ernaast. Ze schudde haar hoofd en kreunde. Ze richtte zich op en

met wankelende passen liep ze de kring uit waar ze zich ter plekke liet neervallen. Ze werd meteen door de andere vrouwen opgevangen.

Nu kwamen de mannen in actie. De rest van de kleinere boomstammen werd boven op de boomkist gestapeld. De brandstapel was nu bijna twee meter hoog. De mannen keken er een voor een naar en het leek alsof ieder van hen persoonlijk afscheid nam.

Zodra ze de kring hadden verlaten, gonsde een laag gezang door de groep. De riten die nodig waren om de hoofdman een veilige doorgang te bieden naar de Andere Wereld, werden door uitverkoren leden van de nederzetting uitgevoerd. Behalve het ritme van het eentonige, onwaardse gezang, zei niemand een woord.

Een oude man, getooid met een witte baard en met zichtbaar roodomrande ogen, stak zijn hand uit. Een brandende toorts werd hem in de hand gedrukt. Krom van ziekten en ouderdom, en zwaar bukkend onder de dood van de leider die tevens zijn zoon was, trad hij de kring binnen. Hij wees met de toorts de windrichtingen aan en ontstak toen de brandstapel. Het gedroogde hout vatte meteen vlam en de oude man begon te hoesten. Maar niemand durfde hem uit het graf te halen. Hij moest zelfstandig over de grens van de dood heen, terug naar het leven, terug naar de harde strijd om elke dag te overleven, terug naar de mensen die op hem stonden te wachten.

De grijsaard wreef over zijn ogen en net als de vrouw die hem was voorgegaan, keek hij verward om zich heen, alsof hij al was vergeten wat hem te doen stond. De hitte van de brandstapel drong hem echter terug naar de veiligheid van de wereld buiten de krans van toortsen. De resterende toortsen werden in de grond geduwd zodra hij met een rood gezicht de kring uit strompelde. Ook hij werd door leden van het gezelschap opgevangen en bij de vrouw gebracht, die nog beverig op de grond zat en naar de brandstapel keek.

Het duurde uren voordat deze bijna geheel tot as was verkoold. De toortsen waren al eerder opgebrand en de geur van verbrand hout hing zwaar in de lucht. Maar geen van de aanwezigen bewoog zich of zei iets, woorden waren immers onnodig. Kinderen waren in slaap gevallen.

Langzaam werd het dag. Bij het schemerige licht van de dageraad zag men de vermoeide gezichten van de zangers die onafgebroken de hele nacht hun plicht hadden gedaan. Toen een lage herfstzon aarzelend haar stralen over de nasmeulende brandstapel liet gaan, klopten de mensen de door de herfstwind verspreide as van hun kledij en strekten hun verstijfde ledematen. Langzaam liepen ze terug naar hun nederzetting die een stuk verderop werd beschermd door een aarden wal. Een enkeling keek nog om naar de plek waar hun leider door middel van het reinigende vuur naar de Andere Wereld was vertrokken.

Onder het geneurie van de zangers verzamelden de stamleden zich voor de ingang van hun dorp en bleven afwachtend staan. Plotsklaps verstomde het gezang. Een man, de voorste drager van de lijk-kist, sprong de aarden wal op en draaide zich naar het volk dat voor hem stond. Hij hief een bronzen zwaard op, ten teken dat hij de nieuwe aanvoerder van de nederzetting was geworden. Een bemoedigend geschreeuw galmde over de kale vlakte waar de nederzetting en het graf bijeen lagen. De nieuwe leider was aanvaard. De man, een reus van een kerel, overzag zijn mensen en knikte hun met een beweging van zijn hoofd toe. Zijn krachtige armen zwaaiden het zwaard rond alsof het niets woog. Maar de smid wist wel beter en hij keek tevreden toe hoe het product van zijn vakmanschap in de juiste handen terecht was gekomen.

Van nu af aan waren ze afhankelijk van hem.

Vijfentwintig uitverkoren mannen begaven zich opnieuw naar de plek van de begrafenis. Zij hadden de taak om de afgekoelde resten van de gecremeerde uit de as te halen en deze in een urn te stoppen. De urn had een randversiering van ruitpatronen die ontstaan waren door de afdrukken van een touw. Een van de mannen viste twee zwartgeblakerde stukken schedel uit de as. Hij koesterde deze even en legde ze vervolgens met eerbied in de urn. Er zaten ook nog andere stukken bot tussen, die samen met de as in de urn werden gestopt. Deze werd afgesloten met een leren deksel, en vastgebonden met een touw. De bronzen dolk werd naast de urn gelegd en toen hun grauwezame werk erop zat, pakte de mannen hun houten spades op en begonnen de brandstapel met grond te bedekken. Als de heuvel groot genoeg was, zouden ze omgekeerde heideplaggen gebruiken om alles af te dekken. Het zou minstens de hele dag duren voordat ze daarmee klaar waren.

Volle maan.

Die nacht scheen de maan op een ongewone heuvel in de omgeving. De grafheuvel was ruim tweeëneenhalve meter hoog geworden en bevatte nu de resten van een groot man die met alle eer door zijn mensen was begraven. Hij had zijn laatste rustplaats gevonden.

1. Vakantie

‘We zijn er bijna, jongens,’ zei Walter. ‘Als we een Texacostation zien, moeten we naar rechts.’

Friso zat meteen rechtop. Ingespannen tuurde hij naar buiten en schreeuwde ‘ja!’ toen hij in de verte het tankstation ontwaarde.

Tobias trok een gezicht toen hij zijn broer hoorde. Vakantie, vier weken lang bij opa en oma in Putten. Ze hadden daar net een nieuw huis gekocht en waren vol enthousiasme geweest over hun nieuwe stek. Tobias en zijn ouders woonden in het uiterste puntje van Zeeland en opa en oma van zijn vaders kant woonden dus nu ergens in het midden van het land. Ze waren er net naartoe verhuisd.

Sofie, zijn moeder, had hun uitgelegd dat het niet anders kon. Zij en Walter, Tobias’ vader, moesten met z’n tweeën voor hun werk naar Amerika en konden hun twee zonen niet meenemen. De resterende twee weken zouden ze met z’n vieren weggaan. Tobias keek even opzij.

Friso zat als een jonge hond naar buiten te kijken. Hij was anderhalf jaar ouder dan Tobias. Tobias was er trots op dat hij al veertien was, maar het scheen Friso niet uit te maken of hij nu ouder was of niet. Met zijn donkerbruine haren en grijze ogen was Tobias een knappe jongen om te zien. Friso daarentegen was het tegenovergestelde van Tobias. Zijn hele gezicht zat onder de sproeten en zijn groene ogen pasten natuurlijk prachtig bij zijn rode haren.

Bovendien was hij uitzonderlijk lang voor zijn leeftijd. Als je de jongens bij elkaar zag, zou je niet zeggen dat ze broers waren.

Tobias had ook het gevoel dat hij gewoon ouder en volwassener was dan zijn broer. Die kon soms zo ergerlijk naïef doen dat Tobias zich wel eens afvroeg waar zijn verstand zat. Friso zat in vier VMBO, Tobias in de derde klas van het gymnasium.

Walter stuurde de auto na het tankstation naar rechts en reed vervolgens een mooie laan in. Dus dit was het Putterbos. Zijn ouders hadden niet in het dorp zelf willen wonen. De laan was breed en er stonden enorme eikenbomen aan weerszijden. De huizen aan deze laan waren groot en stonden alle apart.

‘Nummer zeventien! Hier is het,’ zei Walter en hij reed de auto een parkeerplek op, vlak bij het huis.

Nu was Tobias toch wel onder de indruk. Voor hem lag een grote villa, omgeven door eiken, beuken en dennenbomen. Het huis was via een breed grindpad bereikbaar en aan de voorkant was een kleine trap gebouwd die naar de voordeur leidde.

‘Wauw,’ zei Tobias, ondanks zijn slechte humeur dat de hele ochtend had geduurd. Het was een kolossaal huis en Tobias zag dat de helft ervan dichte blinden had. Opa en oma waren nog niet klaar met inrichten toen de baas van Walter met het dringende bericht was gekomen dat hij hem en Sofie in Amerika nodig had.

Friso gooide de deur van de auto open en rende naar de villa. In twee stappen was hij de trap op gehold en trok hard aan de bel. Het was een ouderwetse koeienbel en het geluid was schel en droeg ver. Ze hoorden gestommel achter de deur en zagen ze opa. Waar hij hem vandaan had gehaald wisten ze niet, maar op zijn hoofd prijkte een grote kapiteinspet waar witte haren onderuit staken. Zijn indrukwekkende gestalte deed de jongens altijd denken aan de kapitein van de vissticksreclame, en zeker nu.

‘Jongens, jongens!’ riep hij. ‘Wees welkom!’ en hij omhelsde zijn kleinzonen met een flinke knuffel.

Walter en Sofie waren ook uitgestapt en stonden met open mond naar het enorme huis te kijken. Walter sloot de deuren en pakte een tas. Sofie was al naar haar schoonvader gelopen en gaf hem een zoen op zijn verweerde gezicht. Ze keek vol ongeloof naar het huis.

‘Pa, wat heb je nou weer op de kop getikt!’ zei Walter. ‘Dit is werkelijk fantastisch!’ Sofie keek haar schoonvader aan. ‘Het ziet er prachtig uit. Maar hoe houd je dit schoon? Dat doet oma toch niet alleen, hè?’

Opa schudde zijn hoofd terwijl zijn zoon een hand gaf. ‘We hebben onze huishoudster Emma zover gekregen dat ze mee ging verhuizen. We zitten er zelfs over te denken om haar in huis op te nemen, want weet je hoeveel kamers dit huis heeft?’

‘Twintig!’ riep Friso.

‘Is negen ook goed?’ klonk ineens een zachte stem achter opa.

‘Oma!’ riepen de twee jongens en ze wierpen zich in de armen van hun geliefde grootmoeder. Zo stevig en groot als opa was, zo frêle en klein was zij. Haar haar zat meestal in een knot op haar hoofd en er krulden altijd wat lokjes uit. Ze lachte, maar keek toen haar man streng aan. ‘Laat jij je gasten altijd op het bordes staan?’ vroeg ze. ‘Kom binnen, lieverds, de koffie is klaar.’

Walter, Sofie en de jongens liepen nieuwsgierig het huis binnen. Een grote hal verwelkomde de gasten en door een klapdeur kwam je in een grote woonkamer. De spullen van opa en oma zagen er klein en nietig uit in de enorme ruimte, maar oma keek tevreden rond. De geur van

koffie en versgebakken appeltaart kwam hen tegemoet. Voor Tobias en Friso werd een glas cola met ijsblokjes ingeschonken. Snel dronken ze het op, want het huis had hen nieuwsgierig gemaakt en ze hadden geen geduld meer om te wachten tot de rest eindelijk klaar was met koffie en geklets. Na een smekende blik in de richting van oma mochten ze weg.

Het was indrukwekkend. Het huis had blijkbaar lange tijd leeg gestaan, want er hingen grote spinnenwebben aan de plafonds en welke kamer ze ook bekeken, overal stonden spullen die duidelijk niet van hun grootouders waren. Grote kisten met enorme sloten en meubels bedekt met vergeelde lakens, stonden in de hoeken van de kamers.

‘Gatver!’ Friso haalde met een vies gezicht een paar zwart geworden spinnenwebben weg en veegde zijn hand aan zijn broek af. ‘Wie heeft dit hier zo laten staan?’ Met een afkeurend gezicht keek hij rond.

Tobias maalde niet om spinnenwebben. ‘Je lijkt wel een oud wijf,’ zei hij spottend. ‘Kijk liever naar de inhoud van die kisten, man.’ Hij liep de kamer uit op zoek naar nog meer spannende kisten.

De drie kamers beneden waren heel groot met allerlei rare hoeken en bochten. De plafonds waren prachtig bewerkt, maar het was duidelijk dat er nog het een en ander aan gedaan moest worden. Opa en oma hadden nog niet veel opgeruimd, behalve dan de woonkamer waar ze nu in zaten. Dat was ook de kleinste kamer tot nu toe.

Wat een verschil met hun eigen huis! Dat was een simpel rijtjeshuis in een hele rustige straat. Friso en Tobias keken elkaar aan. Hun ogen sprankelden. Ze hadden gevreesd dat het vier saaie weken zouden worden bij opa en oma, maar nu beloofde het een schitterende vakantie te worden waarin ze allerlei oude spullen van onbekende mysterieuze bewoners konden besnuffelen.

Ze besloten terug te gaan naar de woonkamer. Opa en oma zouden met z’n allen het huis boven wel willen bekijken. Vanuit de woonkamer klonken vrolijke stemmen en oma knuffelde Tobias eens extra toen hij bij haar ging staan. Ze keek hem aan.

‘Wat ben je toch groot geworden, Tobias! Hoe lang is het geleden dat we jullie voor het laatst hebben gezien?’ Ze kroelde Friso door zijn haar.

‘Dat moet minstens een jaar zijn geweest,’ meende Sofie. ‘Voordat jullie het huis in Århus hadden gekocht.’

‘Ja, dat klopt,’ zei opa. ‘Is het al zo lang geleden?’ Hij keek peinzend voor zich uit en probeerde zich te herinneren of het echt zo was. Tja, ze leidden nu eenmaal een rondzwervend bestaan, waarin ze van de ene naar de andere kant van de wereld trokken. Ze wilden zo veel

mogelijk van de wereld zien en de komst van baby Walter had niets uitgemaakt. Bovendien had opa banen gehad waarvoor hij heel vaak moest verhuizen. Walter wist niet beter of ze vertrokken na een tijd weer naar een ander land, naar een ander huis. Zelfs toen ze ouder werden en Walter ging studeren zat hun leeftijd hen op geen enkele manier in de weg. Het laatste huis in Denemarken was echter door een storm in elkaar gezakt, waardoor oma de kans had gegrepen om weer naar Nederland terug te gaan. Op een of andere manier begon ze toch een beetje genoeg te krijgen van het steeds meer weer in- en uitpakken en nu vond ze het wel mooi geweest.

Opa kon haar geen ongelijk geven, ook hij vond het wel prettig, want nu zag hij zijn kleinzonen wat vaker. Met een schuin oog bekeek hij de twee jongens. Ook zijn eigen zoon zat op het puntje van zijn stoel te wiebelen.

‘Claire, ik geloof dat we hen maar niet meer in spanning moeten laten zitten. We gaan.’

Walter, Tobias en Friso stonden meteen op en liepen naar de deur. Sofie stak lachend haar arm door die van oma heen en liep rustig mee de kamer uit. De keuken zag eruit alsof die zo uit een tijdschrift voor nostalgische tijden kwam. Blauw-witte versieringen waren overal aangebracht, het leek wel een keuken uit de Gouden Eeuw. Een enorm fornuis stond tegen het raam aan.

Walter bekeek het eens goed en zei toen ongelovig: ‘Pa, je wilt toch niet zeggen dat dit op hout werkt?’

Opa knikte en trok zijn wenkbrauwen op. ‘Jawel,’ zei hij luchtig, de uitdrukking van zijn zoon negerend. ‘Er moet een gasleiding worden aangelegd. Maar de monteur komt volgende week pas. Tot zo lang moeten we het ermee doen.’

Hij liep de keuken uit en ging zijn familie voor de andere kamers in. Net als Tobias en Friso waren hun ouders verbaasd dat hier nog steeds bezittingen van de vorige bewoners stonden. Sofie keek meewarig naar de vieze spinnenwebben maar oma trok haar gewoon mee de indrukwekkende statietrap op.

Vol bewondering keek Sofie naar de bewerkte leuning aan weerszijden. ‘Hoe oud is dit huis wel niet?’ vroeg ze, terwijl ze langzaam de trap opklommen.

‘De makelaar wist ons te vertellen dat het huis herbouwd is in de achttiende eeuw door een zeer rijke koopmansfamilie, de Van Hakerens, en dat het de laatste zeventig jaar heeft leeggestaan. Daarvóór woonde er een familie, waarvan ik de naam vergeten ben,’ zei opa.

‘Dat was de familie van Wallenburg, een oud half adellijk geslacht uit Brabant,’ vulde oma aan. ‘De laatste Van Hakeren is hier aan het eind van de negentiende eeuw kinderloos overleden. Hij liet het huis met het landgoed na aan zijn trouwe bedienden, die er nog zo’n

veertig jaar hebben gewoond. Daarna is het verlaten, de hekken zijn op slot gedaan en men is het simpelweg zo'n zeventig jaar vergeten. Tot een makelaar - de onze - het zag en er wild van werd. Hij heeft het gekocht, een beetje opgeknapt en toen mochten wij als eersten kijken.'

Sofie keek haar verbaasd aan. 'Zijn jullie dan nog eens hier geweest voordat het huis in Denemarken in de lucht vloog?'

'Ja,' zei oma glimlachend, 'maar we wilden jullie ermee verrassen, dus hebben we niets gezegd. Maar toen we het zagen, waren we meteen verkocht. En het huis ook.' Oma keek even naar opa. 'We waren ons er alle twee van bewust dat dit een uitzonderlijk huis was, waar een lange geschiedenis aan kleefde. En je weet hoe fijn we dat soort huizen vinden. Kijk hier maar eens.'

Boven aangekomen liep ze een kamer in waar een enorme marmeren schouw een haardplaats bedekte. De schouw was rijkelijk bewerkt en er stonden twee beelden aan weerszijden. Verder was de kamer leeg. Er stonden zelfs geen oude kisten in.

'Dit is de enige kamer waar we niets vonden van de vorige bewoners,' zei opa.

Walter onderzocht de schouw. 'Een schoorsteenveger er door laten gaan en die haard trekt als nieuw,' zei hij op vakkundige toon.

Friso en Tobias waren al verder gegaan naar de volgende kamer. Ook hier stonden kisten, maar niet zo groot als die in de andere kamers. Er stonden aardig wat meubels in, afgedekt door de vergeelde lakens. Op de muren zat behang met een Chinees motief en Friso trok zijn ogen schuin omhoog, wat hem een por van zijn broer opleverde.

'Doe niet zo idioot! Kom, op naar de volgende.' Ze liepen verder, hun ouders en grootouders achterlatend in de kamer met het Chinese behang.

'Dit noem ik de Chinese kamer,' zei oma. 'Ik ga hier niets aan veranderen. Het wordt...'

Een wild geschreeuw onderbrak hun gesprek, en opa begreep meteen waarom de jongens zo enthousiast waren; ze hadden het oude hemelbed ontdekt, waar kussens met de namen Tobias en Friso op geborduurd lagen. Een staande klerenkast stond open en daar lagen nog meer kussens en dekens in.

Opa schudde zijn hoofd. 'Die jeugd van tegenwoordig! Kan zich niet eens fatsoenlijk uiten, maar moet zo nodig een grote mond opzetten.' Zijn pretoogjes verraadden het plezier dat hij had nu hij wist dat de jongens de kamer mooi vonden.

'Mam, moet je kijken! Een hemelbed! En zo groot! Nou hoeft Friso niet meer te mopperen over het feit dat zijn bed te klein is.'

Friso zeurde al jaren om een groter bed en uitgerekend in dit oude, mooie en geheimzinnige huis, stond er zowaar een hemelbed voor hem klaar.

‘Weet je dat dit bed zo’n tweehonderd jaar oud is?’ zei opa. ‘Ik heb een inventaris van de inboedel gezien uit het jaar 1801. Daarbij wordt vermeld dat dit bed uit Schotland komt, maar niemand weet waar precies vandaan. Maar aangezien het al in 1801 wordt genoemd, wil al zeggen dat het minstens ... ’ - opa telde snel op - ‘207 jaar oud is. Niet gek voor een bed, hè?’ Sofie bleef haar hoofd schudden. ‘Hoe is het mogelijk! Dat bed alleen al is wel duizenden euro’s waard. En dat staat hier gewoon zomaar?’

‘Tja, vraag mij ook niet hoe dat kan,’ zei oma. ‘Maar nu begrijp je zeker wel dat we dit huis wilden hebben toen we het zagen. Het huis is met inboedel en al aan ons verkocht, de makelaar heeft daar niets aan veranderd toen hij de muren en het casco opknapte. We hebben nog niet eens alles uitgepakt en bekeken. Maar ik hoop dat de jongens mee willen helpen,’ zei ze met een knipoog naar Tobias en Friso.

‘Natuurlijk, ik kan haast niet wachten. Is hier trouwens ook een zolder?’ vroeg Tobias gretig. ‘Ja,’ zei opa. ‘Maar dat is voorlopig verboden gebied, want de trap is onveilig. Ik ben al door een tree gezakt. Gelukkig was dat de derde, maar als het gebeurt als je net bovenaan staat... Dus, jongens, niet naar de zolder.’

Oma opende een deur die vreselijk kraakte. Voor hen stond een keurig bed naast een kaptafel met een enorme spiegel. Sofie moest even lachen. Zolang zij de moeder van Walter kende, had zij die kaptafel en die vreselijke spiegel al meegenomen, in welk huis ze ook woonden. Het was leuk om te zien dat het oude tafeltje zijn charme voor oma nog niet had verloren.

‘Die deur krijgen we niet goed,’ zei opa. ‘Ik heb de kieren nu al drie keer gesmeerd met olie, maar elke keer piept het weer. Walter, misschien kun jij er even naar kijken?’

‘Is goed. Laat maar zien waar de olie staat.’ Walter stak zijn neus om de laatste deur van de gang, en begon ineens te niezen. ‘Paahh,’ snotterde hij, ‘hier ligt het stof duimendik. Daar ga ik niet naar binnen.’

‘Dat klopt.’ Opa keek met een bedenkelijke blik naar oma. Die schudde zachtjes haar hoofd en deed de deur dicht.

Opa trok verontschuldigend zijn wenkbrauwen op. ‘Oma wil dat die kamer dichtblijft. Ze heeft een voorgevoel dat er in de kamer iets naars is gebeurd. Dat is volgens haar ook de reden dat hij in lange tijd niet meer is geopend. Ik vind het niet erg. Er zijn zoveel kamers.’

‘Volgens de makelaar spookt het hier. Daarom hebben er de afgelopen jaren geen mensen gewoond en heeft niemand belangstelling getoond voor het huis. Maar hij geloofde niet in spoken, waardoor hij het heel goedkoop van de gemeente heeft kunnen krijgen. En wij dus ook,’ zei oma. ‘Maar wat er ook met die kamer is gebeurd, niemand mag erin.’ Ze stak een vinger op om haar woorden kracht bij te zetten.

Tobias betastte de deur. Het was een ruw oppervak, maar hij wist dat oma van die speciale dingen had. Als zij zei dat iets niet klopte, dan ging niemand ertegen in. Ook hij niet.

Ze hadden alle kamers boven bekeken. ‘Als er meer mensen tegelijk komen, zullen we de andere kamers beneden ook moeten opknappen, lieve,’ zei opa.

‘Hoe zit het met de tuin? Die wil ik wel eens zien.’ Friso stond al klaar.

Opa gaf hem nog net een draai om zijn oren voordat hij de trap afvloog, Tobias achter hem aan. ‘Schelmen, dat zijn ’t,’ mopperde hij. Maar hij draaide zich naar zijn zoon en vroeg:

‘Willen jullie ook de tuin zien? Het is weliswaar een vierde van het oorspronkelijke landgoed, maar het is behoorlijk uitgestrekt.’ Ze liepen de trap af en de keuken in, waar de jongens ongeduldig op hen wachtten.

De Delftsblauwe keuken had een uitslaande deur, net als de kamer waarin ze koffie hadden gedronken. Via drie brede treden kwam je in de tuin terecht waarvan het ontwerp nog goed te zien was. Vooral oma was gek op tuinen en ze zei dan ook dat dit een Engelse landschapstuin was.

‘Het ziet eruit als een park,’ zei Walter. ‘Tot hoever loopt die tuin eigenlijk?’

‘Je ziet die bomen daar?’ Opa wees in de verte. ‘Daar eindigt de tuin en gaat-ie over in een stukje bos. Ook van ons,’ zei hij trots.

‘Bos?’ herhaalde Tobias. ‘Jullie hebben een bos?’ Zelfs in zijn wildste dromen had hij dit niet verwacht. Het werd steeds gekker. Eerst een enorm huis, kamers vol met oude spullen, een hemelbed en nu ook nog een bos?

‘En wat voor een bos!’ zei opa lachend. ‘De makelaar vertelde dat er een grafheuvel in ligt. Ik heb het nog niet bekeken, want ik wil eerst een tuinkar vinden waarmee ik die tuin door kan crossen. Hij wist er verder niets van af, maar het was een aantekening in die inventaris uit 1801.’

‘Alleen maar een aantekening?’ vroeg Tobias en hij keek Friso aan. Een grafheuvel waar niet veel over bekend was? Dat kon wel eens de moeite waard zijn.

‘Ik kan je die papieren wel laten zien,’ zei opa. ‘Maar nu gaan we naar binnen, want het ziet er naar uit dat het zo gaat regenen.’

Inderdaad, de zon waarmee ze de dag begonnen waren, was plotseling verdwenen achter dikke grijze stapelwolken. Opa had het nog niet gezegd of de eerste warme druppels vielen al op het zachte gras. Ze liepen het trapje weer op en oma sloot de deur achter hen, waarna ze snel een blik wierpen op de andere verstofte kamers op de begane grond.

Opa haalde uit zijn oude secretaire een mapje, waar hij een opgevouwen papiertje uit haalde.

‘Kijk,’ zei hij, terwijl hij het papier voorzichtig op tafel legde. ‘Dit is de inboedel die is

opgetekend in het jaar 1801. Toen woonde het geslacht Van Hakeren hier en een aantal van hun spullen is te zien in het museum dat in het dorp gevestigd is. Adriaan van Hakeren, de laatste telg die tot 1890 in het huis leefde, heeft ook aardig wat aan het museum nagelaten.’ Voor hen lag een stuk papier waarop met enorme hanenpoten en veel krullen en lussen een lijst was genoteerd. Walter las met moeite enige zinnen op: ‘vijf scheepskisten met daarin lakens en dekens, een zilveren kandelaar, verscheidene zilveren pollepels... pff, dat is geen makkelijk schrift,’ zei hij.

‘Waar staat dat gedeelte over die grafheuvel nou, opa?’ vroeg Tobias, die nu niet geïnteresseerd was in zilveren kandelaars en dekens. Opa pakte het vel op en draaide het om. ‘Hier onderaan, kijk. Degene die de inboedel heeft opgetekend, heeft er een opmerking bij geschreven die ik zelf wat merkwaardig vind. Hij schrijft: “Aan het einde van het park, daar waar het Putterbos begint, ligt een oude grafheuvel. Deze grafheuvel is volgens mijnheer nog nooit opgegraven, maar vertoont duidelijk sporen van gebruik.” Daar eindigt het mee. Snap je dat nou? “Duidelijk sporen van gebruik”, wat is dat nou voor een raadselachtige opmerking?’ ‘Ja, wat moet je daar nou mee?’ zei Walter.

‘Ik denk dat we maar eens moeten kijken naar die grafheuvel, vind je niet?’ vroeg Friso met een onschuldig stemmetje, dat Walter maar al te goed kende.

‘O nee, daar komt niets van in. Pa, je moet oppassen voor deze twee hoor. Voor je het weet hebben ze die hele grafheuvel opgegraven. Je weet dat ze elk jaar op opgravingskampen gaan en daar alles over opgraven leren. Hou ze in de gaten!’

‘We zullen wel zien,’ zei opa glimlachend, terwijl hij de inboedellijst weer opborg. Hij wist van de passie van zijn kleinzonen. Ze waren alle twee heel erg geïnteresseerd in geschiedenis en archeologie. Elk jaar schreven ze zich in bij een club voor geschiedenis en dan konden ze samen opgraven, of het nu kerkhoven, oude huizen of veenwegen waren, ze waren van de partij.

Tobias en Friso keken elkaar weer aan; die toon van opa beloofde wat. Hij was tenminste niet zo afkerig van opgraven als hun vader. Misschien ging hij hen zelfs helpen. Walter liep met een schroevendraaier en een oliekan naar de kraakdeur en het was binnen een minuut gepiept. Tevreden opende en sloot hij de deur zonder dat het hinderlijke gepiep te horen was.

De hele middag bleef het regenen en ze zaten gezellig in de woonkamer totdat oma riep dat het eten klaar was. Ze liepen naar de grote eetkamer, die aan de westkant van het huis lag en waar de tafel gezellig gedekt was. Tijdens het eten zaten ze volop te kletsen, totdat Sofie op haar horloge keek. Ze schrok en veegde met het servet haar mond af.

‘Walter, het is al acht uur! We komen zo veel te laat thuis. Jongens, wij moeten weg,’ en ze pakte haar tasje dat aan de stoel hing. Ook Walter stond op.

‘Het spijt me, ma, maar we moeten als de donder weg. Jongens, zullen jullie je gedragen? Over vijf weken halen we jullie weer op.’

Ze namen afscheid van elkaar en Sofie knuffelde haar zonen nog eens extra. Opa, oma, Tobias en Friso stonden op het bordes aan de voorkant en zwaaiden hen uit. Met een flinke zwaai stootte de auto het pad af en verdween achter de bomen. Even was het stil. Oma keek eens omhoog en zei: ‘Het zal blijven regenen vannacht. Kom maar gauw binnen, dan kunnen we een spelletje doen.’

Lieve oma. Ze wist precies wanneer ze wat moest zeggen. Want ze had wel in de gaten dat de twee jongens nu ineens alleen stonden en het misschien een beetje raar vonden en niet wisten wat ze moesten doen. Ze gingen naar binnen waar oma een spelletje ganzenbord tevoorschijn haalde. Ondanks het feit dat zowel Tobias als Friso er in het begin niet zoveel aan vonden, hadden ze een heerlijke avond. Opa zat de hele tijd vals te spelen en ze zaten gewoon te wachten tot ze hem er weer op konden wijzen. Een grote bak met chips was binnen de korste keren leeg, en werd herhaaldelijk door oma bijgevuld. Toen Tobias begon te geeuwen, stond ze op.

‘Kom jongens, naar bed. Het is mooi geweest. Er staat een heel bijzonder bed voor jullie klaar. Morgen is er weer een dag.’

Zonder morren renden ze naar boven naar hun slaapkamer en trokken alleen hun boxershort aan, want de warmte hing nog steeds in het huis, ondanks de regen. Snel poetsten ze hun tanden en kropen in het grote hemelbed dat aan alle kanten kraakte.

‘Met dat gekraak houd je in ieder geval de spoken op een afstand,’ zei opa lachend. Hij wenste ze goedenacht en ging naar beneden. Oma kwam de kamer in en ging op de rand van het bed zitten. Toen vroeg ze zachtjes: ‘Denk je dat je het hier wel vijf weken uithoudt?’

‘O, ja hoor, er is hier zoveel te zien,’ zei Friso, die nu ook moest geeuwen. Oma glimlachte, gaf haar kleinzonen een zoen, knipte het licht uit en verliet de kamer.

Nu ze in het hemelbed lagen met het nieuwe, fris ruikende dekbed erop, voelden de jongens hoe moe ze waren.

‘Je gaat niet over het hele bed liggen hoor, er is plek zat,’ zei Tobias. Friso trok zijn schouders op en wikkelde zich als een mummy in het dekbed. Gelukkig was het een supergroot tweepersoons dekbed, anders hadden ze er nu al ruzie over gehad. Het gebeurde niet vaak dat ze samen in een bed lagen, maar het was oké. Ondanks het feit dat ze hadden willen overleggen wat ze de volgende ochtend zouden doen, waren ze binnen vijf minuten in slaap

gevallen, zo vast, dat ze niet eens meer het ruisen van de wind en het geluid van de uil in de bomen hoorden.

2. De grafheuvel

De volgende morgen zaten ze met z'n allen aan het ontbijt. Het was opgehouden met regenen, en een stralend zonnetje scheen naar binnen.

‘Wat willen jullie gaan doen vandaag?’ vroeg oma.

‘Nou, eigenlijk wil ik wel de tuin in,’ zei Tobias terwijl hij Friso aankeek. Die knikte.

‘Ik ook.’

‘Doe dat maar, dan gaan wij aan ons eigen werk beginnen.’

Friso en Tobias liepen naar de keuken en trokken hun speklarzen aan die Sofie hun met vooruitziende blik had meegegeven. Naast de villa stond een grote schuur die omgeven was door hoge bomen. In de schuur was al jaren geen hond meer geweest. Er stond een oude tractor en boven op de vliering lagen balen hooi. Tobias wilde naar boven klimmen, maar Friso zei dat ze dan niezend en wel verder moesten. En zo te zien lag er waarschijnlijk niet veel soeps.

Ze sloten de krakkemikkige deur die grote kieren vertoonde en liepen weer verder. Hoe verder ze van het huis af gingen, hoe rommeliger de tuin werd. Bij het bordes en de keukentrap was alles keurig netjes bijgehouden, maar hier was weinig te zien van de oorspronkelijke Engelse tuin. Ze waren nu zeker zo'n 300 meter verwijderd van de villa, die ze door de begroeiing niet meer konden zien. Alles stond schots en scheef door elkaar: verwilderde bessenstruiken, hoge winde die zich in de dichtstbijzijnde bomen had verstrengeld, bossen brandnetels en struikgewassen wonnen terrein. Friso, die behoorlijk veel wist van bomen en planten, moest toegeven dat hij bepaalde planten die er groeiden niet kende.

Het werd nu moeilijk om door de wilde begroeiing heen te lopen. In het begin was er nog iets van een pad geweest, maar ook dat was geheel verdwenen. Tobias pakte een stevige tak op en mepte de struiken uit elkaar om erdoor te kunnen

‘Waar gaan we eigenlijk heen?’ mopperde hij, terwijl een tak ongenadig in zijn gezicht sloeg.

‘Het zit hier helemaal vast, je ziet niks!’

‘O nee? En wat is dat dan?’ Friso was vooruitgelopen en hield de takken van een boom opzij.

Voor hen lag een redelijk hoge heuvel, overgroeid met struikgewas. Tobias ging naast Friso staan.

‘Dat moet de grafheuvel zijn,’ zei Friso zachtjes. Tobias draaide zich om. De villa was vanaf hier niet meer te zien. Even voelde Tobias een rilling over zijn rug gaan. Het leek alsof de zon hier minder warm scheen. Met een schuin oog bekeek hij de heuvel. Hij was ongeveer tweeëneenhalve meter meter hoog en minstens veertien meter breed. Grote struiken hadden hun slingerende takken over de heuvel laten groeien en grote bossen brandnetels overwoekerden de top. Het zag er onbegaanbaar uit. Om de heuvel heen stonden oude en hoge bomen en deze namen het zonlicht weg, zodat het er donkerder was dan buiten de heuvelring. Friso rechtte zijn rug. Tobias zag dat ook hij gemerkt had dat het hier kouder was, want zijn broer wreef even over zijn arm.

‘Wat denk je,’ vroeg Friso. ‘Zullen we dit eens gaan opgraven?’

Tobias beet op zijn lip. Het was natuurlijk een buitenkansje om een grafheuvel die in je opa’s tuin lag op te graven. Maar ze wisten allebei dat het niet mocht.

‘Ik weet het niet, Friso,’ zei hij bedenkelijk. ‘Als pap erachter komt dat we hier gaan opgraven... Het kan best zijn dat deze grafheuvel beschermd gebied is.’ Hij keek rond. ‘We kunnen de struiken eromheen natuurlijk weghalen zodat je de heuvel weer op kunt lopen. We gaan aan deze kant beginnen. Is dat een idee? Dan doen we niets verkeerd, toch?’

Friso knikte, knipoogde en pakte kordaat een verrotte tak op die hij met een zwaai achter de stuiken gooide. Ze begonnen met alle bladeren, takken, en verslingerde hagewinde van de villakant, die in het zuiden lag, weg te halen en die op een hoop te gooien. De brandnetels lieten ze staan, daar hadden ze handschoenen voor nodig. Er lag zoveel dat ze er de hele ochtend mee bezig waren. Puffend en zwetend ploften ze naast elkaar neer op de natte grond toen de klok twaalf uur sloeg, zich niets aantrekkend van hun vies wordende kleren.

‘Ik heb het idee dat we nauwelijks zijn opgeschoten,’ zei Tobias, een zweetdruppel van zijn voorhoofd vegend. ‘Moet je zien wat we nog allemaal moeten doen!’

Friso trok een neus en stond weer op. ‘Laten we de hele heuvel rondom eens bekijken. Dat hebben we niet eens gedaan. Dan kunnen we zien hoeveel tijd we nodig hebben om alles op te ruimen.’

Ze hadden door hun harde werken toch al aan de zuidkant een klein deel van de voet van de heuvel blootgelegd tot op het maaiveld. Dat stuk zag er donker uit. Alle verrotte bladeren waren naar een kant geschoven en nu was de donkere aarde tevoorschijn gekomen die jarenlang onder het bladerendak verscholen was geweest. De grond plakte aan hun laarzen alsof hij was ingesmeerd met lijm en de geur van verrotting hing overal. Witte slijmerige wormen waren door het ploegen omhooggekropen en walgend schopte Tobias een worm van zijn laars. De sfeer op de heuvel was op een of andere manier niet aangenaam. Het leek

Tobias alsof ze in de gaten werden gehouden, maar dat was onzin natuurlijk. Hier was al in geen tijden iemand geweest, dat konden ze zo wel zien. De kou, die zo onaangenaam aanwezig was, drong tot zijn t-shirt door.

‘Kom.’ Friso fronste zijn wenkbrauwen en hij sloeg met een stevige tak de meeste hindernissen weg, en ze liepen, voor zover de takken en struiken dat toelieten, langs de voet van de heuvel. Plots bleef hij staan. Ze stonden nu aan de noordkant van de grafheuvel en voor hen lag een nauwelijks zichtbaar smal pad, dat langs de voet van de heuvel omhoogvoerde tot in de brandnetels op de heuvel zelf.

‘Wie heeft dat pad aangelegd?’ vroeg Tobias zachtjes, alsof niemand het mocht horen. Friso schudde zijn hoofd. Langzaam begon hij de grafheuvel te beklimmen via het pad, gevolgd door Tobias. Ze konden niet verder waar de brandnetels het pad overwoekerden, in ieder geval niet zonder een lange broek en handschoenen aan.

Plots zoog Friso zijn wangen hol. Hij greep zonder zich om te draaien zijn broer achter zich vast.

‘Wat, wat!’ vroeg Tobias zenuwachtig. Friso bukte zich en wees alleen maar. Tobias volgde zijn uitgestoken vinger en zijn ogen werden groot. De brandnetels *achter* de over het pad hangende brandnetels, zag hij, waren platgetrapt.

Iemand was hier nog niet zo lang geleden geweest. De platgetrapte netels waren vers, het pad werd gebruikt. Maar dat kon helemaal niet! Niemand mocht hier komen, het was privéterrein, en waarom uitgerekend op deze grafheuvel terwijl er een heel park omheen lag?

Tobias draaide zich om en rende weg, Friso rende achter hem aan. Het net ontdekte pad joeg hem angst aan ook al had hij geen idee waarom precies. Pas toen ze halverwege de heuvel en het huis waren, stonden ze stil. Hijgend keken ze elkaar aan. Tobias ging zitten en veegde het zweet opnieuw van zijn voorhoofd. Hier in de zon was het aangenaam, maar het was geen warmtezweet, dat wist-ie wel zeker. ‘Jeetje, Friso, wat is dit? Hoe is iemand in staat om daarboven te komen? Die brandnetels die over het pad hangen zijn niet vertrapt en daarachter wel. Hoe kan dat?’

‘Een ander pad? Kan haast niet anders. Ik weet het niet, maar dit ga ik uitzoeken,’ zei Friso met opeengeknepen lippen. Hij keek zijn broer aan. ‘Voelde jij ook die kou daar? Ik hou niet van paadjes die aan de ene kant te belopen zijn en aan de andere onbegaanbaar. Ik wil weten wat daar achter zit. Bovendien is het opa’s land, ze mógen er niet eens komen.’

Tobias keek Friso verbaasd aan. Meestal was hij degene die achter dit soort dingen aanging, en Friso sukkelde dan gewoon mee. Het feit dat zijn broer het voortouw nam, was ongekennd.

Friso registreerde de verbazing op Tobias' gezicht. 'Kijk niet zo stom!' Hij gooide wat bladeren naar hem toe. 'Ik vind het allemaal gewoon maf en die heuvel heeft iets waar ik meer over wil weten. Kom, we gaan terug naar huis, oma zal zich wel afvragen waar we gezeten hebben.' Hij keek opnieuw naar de heuvel, die er nu in het zonnetje gewoon als een ophoging in het land uitzag, zonder merkwaardige paadjes en naargeestige sferen.

Het was niet zomaar 'gewoon maf'. Tobias had gevoeld dat er iets aan de hand was en Friso had het ook gemerkt. Normaal gesproken zouden ze fantaseren over de geschiedenis van zo'n heuvel, en wat ze er zouden kunnen vinden, maar dat hadden ze dit keer niet gedaan. Deze keer waren ze weggehold, en dat verontrustte Tobias.

'O shit, moet je onze kleren zien!' Friso wees naar de zwartbruine aarde van de heuvel die op hun broeken zat. Dat kregen ze niet meer schoon. Nog geen dag bij opa en oma en ze hadden hun kleren al vuil gemaakt. En niet zomaar vuil, nee, smerig gewoon. Zo vies werden ze niet van even 'de tuin in'.

'Hoe kunnen we dit nou uitleggen zonder te verraden dat we met de heuvel bezig waren?'

'Ik weet wat,' zei Tobias. Nu hij met een praktisch probleem werd geconfronteerd, leek de heuvel minder eng. 'We glippen via de voordeur het huis in en dan trekken we schone kleren aan. Deze gooien we in een zak en hangen ze in de schuur. Daar komt toch geen hond. We proberen ze wel schoon te krijgen in een emmer of zo.'

En zo snel mogelijk renden ze via een omweg terug naar de voorkant van de villa. Ze hadden gisteren gezien waar de sleutels van de voordeur lagen en dat kwam hen nu goed van pas. Ze deden hun laarzen uit en slopen naar binnen. Ze hoorden oma zingen in de keuken, maar ze wisten niet waar opa was, voorzichtigheid geboden dus.

Veilig op hun kamer aangekomen, trokken ze snel hun stinkende kleren uit en propten die in een zak. Ze wisten het ergste vuil van hun handen en gezicht. Zachtjes liepen ze de voordeur weer uit, want ze moesten natuurlijk via de tuinkant weer binnenkomen. Bij de schuur spoelden ze hun laarzen onder de kraan een beetje af en legden de kleren achter de schuurdeur. Toen gingen ze weer terug naar de keuken, waar oma net bezig was de tafel te dekken.

Met een lachend gezicht keek ze naar haar twee kleinzonen. 'Jullie zijn mooi op tijd,' zei ze. 'We gaan lunchen.'

Tobias en Friso schoven aan en wachtten tot opa binnenkwam. Hierbinnen was het behaaglijk warm, niet in de eerste plaats door de zon. Even meende hij dat ze zich de kou van de grafheuvel hadden ingebeeld, maar op dat moment keek Friso naar hem en trok bijna

ongemerkt zijn schouders op. Alsof hij hetzelfde gedacht had en wilde zeggen: we zien wel, zeg maar niets. Oma had een heerlijke salade gemaakt en ze deden zich er te goed aan.

‘Jongens, zouden jullie me willen meehelpen met het opruimen van de kamer hiernaast? Daar staan kisten waar ik zeer benieuwd naar ben.’

‘Yes, leuk!’ Friso duwde zijn stoel naar achter, en liep fluitend de keuken uit. Tobias wist wel beter. Zijn broer was gek, geen twijfel mogelijk, maar zo vrolijk reageren op een kamer opruimen, was overdreven. Waarschijnlijk deed hij het om even niet aan die rare grafheuvel te denken.

Ze liepen de kamer naast de keuken in. Het was een ruim vertrek met een uitbouwje waar vroeger waarschijnlijk een bed of een kast had gestaan. Grote kisten stonden op elkaar gestapeld, en toen Tobias met de hulp van Friso de bovenste eraf had gehaald en opende, zaten er een hoop oude boeken in die opa wel kende.

‘Tjonge,’ zei hij, terwijl hij enkele van de stoffige boeken doorbladerde. ‘Dit zijn boeken uit mijn jeugd. Die moeten hier wel op z’n minst vijftig jaar gelegen hebben. Ach, kijk hier, dat vond ik vroeger zo mooi, “Ino’s ezeltje”. Ik denk dat ik die wel vijf keer heb gelezen.’

Tobias keek naar het boek dat opa in zijn handen hield en met zichtbare ontroering doorbladerde. Het zag er ouderwets uit en Tobias las twee zinnen die hem ervan overtuigden dat opa’s smaak van mooie kinderboeken toch iets anders was dan de zijne. Hij pakte een ander boek, maar het was net zoiets. Voorzichtig legde hij het weer terug.

‘Ik denk eigenlijk wel zeventig jaar. Zo lang heeft het toch ongeveer leeggestaan?’

Opa knikte. ‘Je hebt gelijk.’ Hij pakte het boek dat Tobias had teruggelegd en bladerde er door. Friso legde met een vies gebaar een ander boek terug. Ouwe zoi, hij vond er niks aan. Een doordringende blik van Tobias weerhield hem ervan dit tegen opa te zeggen.

‘Wat wil je eigenlijk met deze kamer doen, opa?’ vroeg Tobias.

Opa schudde even zijn hoofd en legde het jeugdboek terug in de kist. Hij keek nog snel even de rest van de stapel door en knikte. Dit waren boeken die weer in een kast moesten worden gezet. ‘Ik wil hier voor oma een atelier van maken. Zoals je weet schildert ze graag en ze wilde altijd al een atelier. Naast de keuken zou een goede keus zijn. Kan ze me telkens thee maken,’ zei hij, met een knipoog naar de jongens.

Friso opende de laatste kist. Daar zaten mufte dekens in, die duidelijk hun beste tijd hadden gehad. ‘En wat wil je met al die spullen doen, opa? Die dekens zijn niet eens goed genoeg meer als stofdoek. En die kisten, waar laat je die? Als we toch bezig zijn, die boeken kunnen ook wel op de schroothoop,’ zei hij, zijn neus optrekkend.

‘Zeur toch niet zo!’ Tobias gaf zijn broer een stomp in zijn zij. Af en toe vroeg hij zich werkelijk af waar Friso’s gevoel voor tact was, zo lomp kon hij soms zijn. ‘Die kisten zouden naar de zolder kunnen als de trap is gemaakt. Of...’ hij dacht even na, ‘je zou alles wat hier niet gebruikt gaat worden en waar je geen plaats voor hebt, aan het museum kunnen schenken. Er is hier toch een museum? Je zei dat spullen van de familie Van Hakeren daar ook naartoe waren gebracht.’

Opa streek bedachtzaam met zijn hand over zijn kin. ‘Klopt, er is een oudheidkundig museum in Putten. Ik ben er nog niet geweest.’ Plots keek hij zijn kleinzonen aan. ‘Zullen we dat nu gaan bezoeken? Dan kan Emma, onze huishoudster die om halfdrie komt, deze kamer gaan schoonmaken en dan kunnen wij hem verder inrichten. Ja,’ zei hij toen vastbesloten. ‘We gaan naar dat museum!’

Ze schoven de oude kisten aan de kant zodat Emma makkelijk bij de rest van de kamer kon, en zeiden tegen oma dat ze het dorp even ingingen.

Putten was niet groot, maar er was een toeristenbureau waar ze een plattegrond ophaalden. Ze vroegen de medewerker waar het museum was. Het gebouw bleek ergens aan het eind van de straat te zijn die door het centrum ging. Het was lekker weer en terwijl ze een ijsje likten, liepen ze op hun dooie gemak naar het museum. Je kon beter museumpje zeggen, want groot was het niet. De mevrouw die er stond, onthaalde hen met veel enthousiasme. Blijkbaar kreeg ze niet veel bezoekers en ze was dan ook maar wat blij om het hen naar de zin te maken.

‘Als u deze rondleiding volgt, kunt u alles zien,’ zei ze met een hoog stemmetje. De “rondleiding” bestond uit een vel papier waar een schetsmatige plattegrond van het museum op stond getekend, en met pen waren de namen van de kamers neergeschreven waar je wat kon bekijken. De collectie bestond voornamelijk uit oud boerengereedschap en de nalatenschap van de Van Hakerens.

‘Als ik een aantal zaken als oude kisten en dingen die uit Putten komen aan het museum wil schenken, wie moet ik daar dan voor hebben?’ vroeg opa, terwijl de jongens het museum inliepen.

‘O, maar dat is mooi,’ zei ze met een brede glimlach. ‘Daar moet u onze directeur voor hebben. Ik schrijf zijn naam en adres wel even voor u op.’ Ze verdween in een kantoortje en was binnen twee tellen weer terug. ‘Hij is altijd te bereiken, hoor. Kan ik verder nog iets voor u doen?’

‘Nee, dank u wel,’ zei opa haastig, voordat ze aanbood hem te vergezellen. ‘Ik ga mijn kleinzonen achterna.’ En hij liep de smalle trap op die naar de kamer leidde waar de geschiedenis van Putten begon. Tobias en Friso waren al in een ander vertrek. Er lagen wat

kanonskogels en scherven van opgravingen in de buurt, maar de laatste opgraving was twintig jaar geleden gedaan. In de derde kamer die deze verdieping telde, was zowaar een computer neergezet waar kinderen interactief iets konden leren over Putten. Maar Friso die het probeerde, deed het af met een walgend ‘pfffff’ en liep door. Het was voor kinderen van de basisschool.

De collectie van de familie Van Hakeren maakte duidelijk dat het geslacht berooid was geweest toen de laatste eigenaar van de villa was overleden. Vier oude dekenkisten, porseleinen borden, zilveren schalen, kandelaars en snuisterijen waren mooi opgepoetst te zien in een vitrine, maar veel meer was het niet. Toen ze weer beneden kwamen, liepen ze de grote entreekamer binnen en daar was iets waar Friso en Tobias stil bij bleven staan. Het waren drie precieze maquettes van Puttense grafheuvels uit verschillende perioden van de geschiedenis. De maker was zeer secuur te werk gegaan want ze zagen dat hij zelfs de bomen, die hij om de verschillende grafheuvels had gezet, van kleine blaadjes had voorzien.

Tobias en Friso wisten wel iets over grafheuvels, dat hadden ze een maand geleden als project nog op school gehad. Maar het was heel handig dat ze nu met eigen ogen de verschillende grafheuvels van de Veluwe konden zien: van de Nieuwe Steentijd tot de heuvels uit de Midden en Late Bronstijd, dus ongeveer tussen 5000 en 800 v.chr. Vol bewondering keken de jongens hoe de paalkransen die het graf uit de Midden Bronstijd markeerden, om een grafheuvel waren neergezet, en hoe de ingang van het graf was opengelegd zodat je kon zien waar de resten van de overledene te rusten waren gelegd. Tobias vroeg zich ineens af uit welke periode opa’s grafheuvel stamde.

‘Opa, zijn hier boeken te krijgen over deze grafheuvels? We moeten toch iets meer weten over de onze.’

Opa lachte. ‘O, is het nu al “onze grafheuvel”? Nee, daarvoor moeten we naar de enige boekwinkel in Putten. Zullen we daar eens kijken?’

In de boekwinkel was het rustig. Putten kende niet veel toeristen en degenen die er kwamen, bevonden zich waarschijnlijk nu in een van de vele zwembaden die Putten en de omliggende dorpen rijk waren.

Opa liep op een medewerker af. ‘Hebt u misschien boeken of naslagwerken over grafheuvels in Putten?’

Geen van drieën merkte de oude vrouw in een vale, grijze jas op, die een ouderwetse donkere zonnebril droeg. Ze droeg haar haar in een slordige knot en de jas kon wel eens een wasbeurt gebruiken. Het oudje stond een beetje gebogen en haar mond was een smalle, naar beneden gebogen lijn. Toen ze het woord grafheuvels hoorde, keek ze met kleine koolzwarte oogjes

over de rand van haar zonnebril naar de nieuwkomers. Ze fronste haar wenkbrauwen, ging nonchalant iets dichterbij staan en pakte een boek op. Haar oren gespitst, begon ze afwezig in het boek te bladeren.

‘Ja, ik heb wel wat,’ zei de man. ‘We hebben een boek over grafheuvels in het hele land. Maar voor grafheuvels in Putten zelf, moet ik u naar de Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, de RACM, in Amersfoort verwijzen. Er is zo’n zeventig jaar geleden een onderzoek gedaan naar die grafheuvels. Er is helaas nooit een boek over verschenen. Maar de bevindingen van de archeologen zijn wel verwerkt in een rapport dat u daar dus kunt opvragen en lezen.’ Hij lachte even verontschuldigend. ‘Er wordt vaker naar gevraagd, ziet u.’

‘Dan moeten we naar Amersfoort! Dat ligt hier vlakbij.’ Tobias en Friso hadden er wel oren naar.

‘Niet zo snel, ik wil eerst dat andere boek zien,’ zei opa sussend.

Ze liepen naar de kast met folklore, bezienswaardigheden in Putten en reisgidsen. Zonder enige twijfel trok de man er een boek uit dat hij aan opa gaf, waarna hij terugging naar de kassa waar een paar mensen stonden. Met z’n drieën bekeken ze het boek dat aardig wat informatie bevatte. Het was geschreven door een amateurarcheoloog die zijn leven lang in Putten had gewoond en van zijn hobby zijn levenswerk had gemaakt.

‘Dit moeten we sowieso hebben, opa,’ zei Tobias. ‘Hier staan allemaal tekeningen van de grafheuvels in Nederland in, met de verklaringen erbij.’

‘Goed.’ Opa liep naar de kassa, terwijl de jongens nog even in andere boeken bladerden. De oude vrouw was naast Tobias en Friso gaan staan en haalde een reisgids over Arthuriaanse plaatsnamen in Engeland uit de kast. Met opzet liet ze het op de grond vallen en riep verschrikt met een krakerige stem uit: ‘Och heden, wat doe ik nou!’

Tobias bukte zich en gaf haar het boek terug. Ze had haar zonnebril afgezet waardoor Tobias de koolzwarte ogen opmerkte, waarmee ze hem indringend opnam. Hij vond het niet prettig. Maar dat duurde slechts een fractie van een seconde en toen keek ze hem dankbaar aan, zoals oude vrouwtjes dat kunnen doen, en ze zei glimlachend: ‘Dat is nou hoffelijk van u, jongeman. Mijn vingers willen niet altijd meer.’

Friso bekeek het oude mensje en dacht venijnig; is dat het enige dat niet meer wil?

‘Graag gedaan, mevrouw,’ zei Tobias en wilde naar de kassa gaan. Maar het vrouwtje hield hem tegen.

‘Jullie zijn niet van hier, hè?’ vroeg ze. ‘Ik heb mijn leven lang in Putten gewoond, en als ik zulke aardige jongens zie, onthoud ik dat wel.’ Friso rolde met zijn ogen maar kreeg meteen een stomp van zijn broer.

‘Nee,’ zei Tobias, terwijl hij Friso met een boze blik aankeek. ‘Wij logeren bij onze opa en oma in de vakantie.’

‘O, wat leuk,’ zei ze, een en al glimlach. Haar zwarte kraalooogjes glansden. Tobias wist niet precies te zeggen of ze echt glimlachte of dat ze deed alsof. Het oude mens gaf hem de zenuwen. Maar het was toch maar een gewoon oud mens?

‘En waar wonen je opa en oma dan?’

‘In het Putterbos,’ zei Friso, terwijl hij Tobias aan zijn mouw trok. ‘We moeten naar opa, hij is allang klaar.’ Hij had gezien dat opa naar hen zwaaide om aan te geven dat ze weg konden.

‘Ja, ja, ga maar,’ zei het vrouwtje, dat geen aanstalten meer maakte om het gesprek voort te zetten. Ze zette haar zonnebril weer op haar neus en keek de jongens na met haar vreemde zwarte ogen. Ze mompelde nog wat voor zich uit.

Buiten gekomen zei Tobias geërgerd: ‘Dat láát je de volgende keer. Dat oude vrouwtje was gewoon nieuwsgierig, daar kun je toch wel netjes antwoord op geven?’

‘Nee,’ zei Friso snibbig. ‘Ik mocht haar niet en ik had al helemáál geen zin om haar te vertellen waar we precies woonden!’

‘Jongens, jongens, wat is er aan de hand? Geen ruzie alsjeblieft.’

Tobias draaide zich om en wilde opa het vrouwtje aanwijzen. Maar ze was verdwenen. ‘Het was niets, opa,’ zei Tobias. ‘Friso was zoals gewoonlijk weer eens heel beleefd.’ Friso trok zijn schouders op maar zei verder niets.

Opa bekeek de jongens een voor een, en hield wijselijk zijn mond. Friso was met zijn ruim vijftien jaar veel kinderlijker dan de rustige, serieuze Tobias. Friso kon af en toe behoorlijk stangen en bot zijn, al had hij het nog niet meegemaakt in de korte tijd dat de jongens bij hen waren. Tobias had als kind al veel sneller het karakter en de behoefte van iemand door en kon daarop reageren. De keren dat hij de jongens ruzie had zien maken, kwam het altijd door een opmerking van Friso waar Tobias, zo jong als hij was, zich aan ergerde. Maar al waren ze anders in hun gedrag, één ding bond beiden in vriendschap; hun interesse voor geschiedenis en archeologie. Friso was als eerste naar een opgravingskamp geweest en had Tobias overgehaald mee te gaan. Toen bleek dat ze het alle twee hartstikke leuk vonden, en ze begonnen samen te werken als er iets over opgraven of geschiedenis speelde. Als je ze dan samen zag, waren het de beste vrienden. Opa had ze dit laatste jaar gemist omdat hij en oma niet in Nederland geweest waren, en hij was blij dat-ie het nu een beetje kon inhalen.

Opa glimlachte toen hij Friso en Tobias een flink eind uit elkaar voor zich uit zag lopen. Hij wist dat voordat ze weer thuis waren, het meningsverschil alweer vergeten zou zijn. Hij liet ze maar.

Vlak voordat ze bij de villa aankwamen, ging Friso naast Tobias lopen. Hij keek hem eens aan, maar zei niets. Tobias zuchtte. Zoals gewoonlijk moest hij als eerste over de brug komen. ‘Oké, ik weet dat het een raar mens was en ze had rare ogen, toch kun je netjes doen.’ Hij zei niet dat ze hem een onaangenaam gevoel had gegeven toen ze hem zo apart had aangekeken. Alsof ze recht door hem heenkeek.

Friso haalde zijn schouders op. ‘Ze hoefde helemaal niet te weten waar wij woonden,’ zei hij. ‘Je lijkt pap wel met je wees netjes, doe braaf, pfff.’

‘Ach, hou toch op. Je weet best wat ik bedoel.’ Tobias was niet in de stemming om aardig te doen. Het oude mens had hem uit zijn humeur gebracht en hij wist niet waarom hem dat ergerde. Maar hij had buiten Friso gerekend.

‘Hé! Wie het eerste thuis is!’ en Friso begon te rennen. Voor hem was de hele zaak alweer afgedaan. Ook hij had een beklemmend gevoel gekregen door de priemende ogen van de oude vrouw, maar hij was er het type niet naar om daar lang bij stil te staan. Ze was immers weg. Thuis aangekomen – Friso had gewonnen – maakten ze kennis met Emma. Het was een vrouw van in de zestig, en heel rustig. Ze had de hele kamer al gestofzuigd en gedweild, en het rook er fris naar citroen. Opa wilde meteen beginnen met het inrichten van de kamer, maar Friso en Tobias hadden andere plannen. Ze wilden in de tuin het boek doorkijken. Opa wist hoe het was als je ergens enthousiast voor was. Dan wilde je geen andere klusjes doen. In de tuin ploften ze neer in de luie tuinstoelen. Tobias met het boek op schoot, Friso met schrift en pen in de aanslag.

‘Grafheuvels zijn opgeworpen en bedekt door heideplaggen,’ begon Tobias te lezen. ‘De lichamen werden eerst gewoon begraven, later gecremeerd en in urnen bijgezet. De Ermelose heide is beroemd vanwege het urnenveld dat daar gevonden is. Alle grafheuvels zijn beschermd door de Monumentenwet en zelfs als je er eentje in je tuin hebt liggen, mag je er niet aankomen maar moet je de RACM waarschuwen.’ Tobias trok een gezicht. ‘We hebben de wet al gebroken door die takken weg te halen.’

‘Ach, die paar takken,’ zei Friso. ‘Wat maakt dat nou uit. Staat er iets in over Putten zelf?’

‘Ja, dat er hier aardig wat grafheuvels liggen en weer dat gedoe over dat je er niet aan mag komen.’ Tobias keek zijn broer aan. ‘Wat ik mij afvraag is, hoe weten ze in welke tuin grafheuvels liggen? Zou dat ergens bekend zijn? Misschien weet niemand van onze grafheuvel af. Hij ligt niet bepaald in het zicht en dit landgoed is altijd privéterrein geweest.’

‘Dat moet in dat rapport van de RACM staan,’ zei Friso. ‘En daar mogen we vast niet aankomen, want wie geeft nou zoiets aan ons?’ Hij drukte een vinger op zijn neus en dacht even na. ‘Ik denk dat opa mee moet.’

‘Hm.’ Ook Tobias zat te denken. Ze konden niet tegen opa zeggen dat ze de informatie nodig hadden omdat ze zijn grafheuvel wilden opgraven. Dat zou hij niet goedvinden, ook al zag hij meestal veel door de vingers als ze bij hem logeerden. ‘Ik weet het! We doen net alsof we voor school een project over grafheuveld hebben en dat we in de vakantie eraan mogen beginnen. Dan hebben we een prima reden!’

‘Yes!’ Friso sloeg op tafel. ‘Da’s hartstikke slim van je. Hoe laat is het?’

Tobias keek op zijn horloge. ‘Al vier uur geweest. Vergeet het maar. Opa gaat vandaag echt niet meer mee. Laten we dit boek verder bekijken, misschien leren we wat over wat we gaan opgraven.’ Tobias keek Friso terloops aan. ‘We gaan toch graven, hè? Ondanks het feit dat het niet mag en dat we waarschijnlijk grote problemen krijgen als iemand er achterkomt? En ondanks...’ Hij sprak de laatste woorden niet hardop uit. Ondanks het feit dat het daar onnatuurlijk koud was en de sfeer bedreigend?

Friso keek Tobias aan. Hij wist precies wat hij dacht. ‘Ja, ondanks dat,’ zei hij toen. ‘Maar we gaan voorzichtig te werk en niemand mag ons zien. Het enige waarvoor we moeten oppassen, is opa. Hij mag niet naar de grafheuvel komen.’

‘Maar hoe houden we dat tegen? Hij weet dat we er iets mee willen doen. Weet je wat? We moeten hem er nu mee naartoe nemen, dan weet hij hoe het er uitziet. En als het goed is, hoeft hij het daarna niet meer te zien.’

‘Ja maar, hoe verklaar je dan de kant die we hebben opgeschoond?’

‘Tja, daar zeg je wat,’ zei Tobias peinzend. ‘Ik ben bang dat we het weer een beetje moeten bedekken zodat niet te zien is dat we daar vanochtend al bezig zijn geweest. Kom op!’

Hij legde het boek neer en stilletjes trokken ze hun speklazeren aan. Toen renden ze naar de schuur om hun vieze kleren weer aan te doen, iets wat Friso met veel ge-jak en ge-gatsie deed. Eindelijk hadden ze hun kleren weer aan en voorzichtig keken ze of de boel veilig was. Opa en oma waren in geen velden of wegen te bekennen, dus ze renden naar de heuvel. Toen ze er aankwamen, begonnen ze de grootste takken weer terug te slepen naar de kant die opgeruimd was. Een hoop uitwaaiierend struikgewas werd erboven op gesmeten en toen kon je niet meer zien dat er geruimd was. Alleen een zeer getraind oog zou het opmerken, maar dat verwachtten ze niet van opa.

Ze renden weer terug naar het huis en spoelden hun handen en laarzen onder de buitenkraan af. De modder op hun t-shirts was opgedroogd en het viel er met plakken af toen ze met een borstel eroverheen schrobden.

‘Opa! Waar ben je? Opaaaa!’

Opa kwam naar buiten gelopen. ‘Wat een lawaai! Wat is er? Wat zien jullie eruit!’

Je moest eens weten, opa, het was nog veel erger, dacht Tobias. ‘Wil je alsjeblieft nu even meegaan om naar die grafheuvel te kijken? Dan weet je wat het is.’ Tobias keek zijn opa met een smekende blik aan.

‘Nee, nu niet, ik ben net bezig in oma’s kamer.’

‘Maar we willen zo graag even wat laten zien.’

Opa keek van de een naar de ander. Hij kneep zijn ogen samen alsof hij zichzelf ervan wilde overtuigen dat ze het meenden.

‘Goed. Even dan.’ Hij liep naar de schuur en haalde een paar laarzen tevoorschijn. Tobias en Friso liepen rustig naast opa de tuin in en namen de tijd om de oudere man over het oneffen terrein te laten wandelen. Toen ze bij de grafheuvel waren aangekomen, keek opa eens goed en trok zijn neus op. Hij scheen niets te merken van het feit dat de broers het er vanochtend zo koud hadden gevonden.

‘Het is hier wel vies en we hebben alleen maar wat bladeren verschoven, daarom zitten we onder de modder,’ zei Tobias verontschuldigend. ‘Maar moet je zien, het zijn volgens mij alleen maar rotte bladeren die hier liggen. Voor hetzelfde geld is het helemaal geen grafheuvel. Het kan ook gewoon een enorme composthoop zijn die door de tijd heen tot een heuveltje geworden is. Denk je niet?’ Tobias kneep zijn handen samen in zijn broekzak. Zou hij zijn grootvader kunnen beduvelen?

‘Dat zou kunnen, ja,’ zei opa. Hij fronste zijn wenkbrauwen en schopte met zijn voet wat bladeren weg. Doordat ze net die ochtend de boel door elkaar hadden gegooid, steeg er een verse walm omhoog die het midden hield tussen verrotte bladeren en eieren die hun beste tijd hadden gehad. Opa snoof. Hij had genoeg gezien.

Tobias zag het en waagde een gok. ‘Denk je dat we je een plezier doen als we alle rotte bladeren op een flinke hoop gooien en die tot een echte composthoop omtoveren? Dan kunnen we als het opgeruimd is, het samen met oma aansteken en dan ben jij van die boel af.’

‘En we hebben ook nog een leuk kampvuurtje,’ zei Friso en hij grijnsde breed.

Opa knikte. ‘Dat is een goed idee. Maar ik wil wel dat je dan als het kan handschoenen en een lange broek aan doet, want je weet nooit wat voor ongedierte er tussen zit. Teken kunnen nare ziekten overbrengen.’ Opa draaide zich om en zag daardoor de overwinningsknipoog van zijn

kleinzonen niet. Dan had hij zeker geweten dat er iets meer aan de hand was dan alleen wat ‘opruimen’. Hij ging er blijkbaar niet van uit dat ze echt zouden gaan graven.

‘Gaan jullie maar niet al te diep het bos hierachter in, jongens. Ik weet nog niet wat zich daar bevindt en waar onze grens is. Dat moet ik nog uitzoeken.’

Tobias en Friso liepen arm in arm met opa terug naar het huis, terwijl hij momperde over het karretje dat hij voor dit soort uitjes nodig had. Ze beloofden dat ze hem zouden helpen met het uitzoeken van zo’n ding.

‘En we gaan een soort van studie van die grafheuvel - of composthoop - maken, opa,’ zei Tobias vrolijk. ‘Als de school weer begint, gaan we verder met het project over grafheuvels en onze leraar heeft iedereen gevraagd informatie te verzamelen. We hebben dat boek al, maar we willen graag ook dat rapport van de RACM inzien. Wil je met ons meegaan om het aan te vragen? Dan komen we tenminste met wat behoorlijks op school aan,’ zei Tobias. Ze waren bij de schuur gekomen en ze wisten hun handen, trokken de laarzen uit.

‘Is goed, is goed,’ mompelde opa, die met zijn gedachten alweer bij het atelier van oma zat.

‘Er is toch geen haast bij wel? Jullie zijn hier nog wel een tijdje. En ik wil dat jullie die vieze kleren aantrekken als je daar gaat schoffelen. Dan hoeven jullie niet elke keer schone kleren te gebruiken.’

‘Prima,’ zei Friso. ‘En we zeggen wel wanneer we naar Amersfoort willen.’ Hij holde naar binnen, zonder te wachten op Tobias. Die haalde zijn schouders op en grinnikte naar zijn opa. De geur van gekruide pizza kwam hun tegemoet, oma wist precies wat ze lekker vonden. Die avond deden ze geen spelletjes, maar zat iedereen te lezen. Friso in zijn onafscheidelijke strips, Tobias in het boek van de grafheuvels, en opa en oma in hun eigen lectuur. Voordat ze naar bed gingen, en ook al hadden ze nog geen vier uur geleden geroepen dat er geen haast bij zat, lieten ze opa beloven dat hij morgen met hen naar de RACM zou gaan om het 70-jarige rapport over de opgravingen in Putten op te halen.